

بسم الرحمن الرحيم

روابط مسلمانان و مسیحیان در فتح نخستین

دکتر محمدعلی چلونگر

(دانشیار دانشگاه اصفهان)

مریم سلیمانی

چلونگر، محمدعلی، ۱۳۴۱ -
روابط مسلمانان و مسیحیان در فتح نخستین / تالیف محمدعلی چلونگر،
مریم سلیمانی.
اصفهان: جهاد دانشگاهی، واحد اصفهان، ۱۳۹۳.
۱۷۸ ص: مصور.
۳-۳۸-۰۳۱۸-۶۰۰-۹۷۸
فیبا
عنوان دیگر: روابط مسلمانان و مسیحیان در فتح نخستین.
کتابنامه.
نمایه.
روابط مسلمانان و مسیحیان در فتح نخستین.
اسلام و مسیحیت - تاریخ
اسلام - آفریقا
مسیحیت - تاریخ
بیزانس، امپراتوری - تاریخ
ایران - تاریخ - ساسانیان، ۲۲۶ - ۶۵۱ م.
سلیمانی، مریم، ۱۳۵۹ فروردین -
جهاد دانشگاهی. واحد اصفهان
۱۳۹۳ ر ۸ چ BP۲۲۷/۳
۲۹۷/۴۷۳
۳۶۲۷۲۲۳

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
یادداشت
یادداشت
عنوان دیگر
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده بندی کدها
رده بندی - یوبی
شمار کتابشناسی

روابط مسلمانان و مسیحیان در فتح نخستین

تألیف	محمدعلی چلونگر - مریم سلیمانی
نویسندگان	اول
تاریخ نشر	۱۳۹۳
تیراژ	۰۰
تعداد صفحات	۸
لیتوگرافی / چاپ / صحافی	نگار
مدیر تولید	محمد نیکزاد
طرح جلد و صفحه آرایی	محمدعلی نیکزاد
قیمت	۹۰۰۰ تومان
شابک	۳-۳۸-۰۳۱۸-۶۰۰-۹۷۸

براکز پخش:

- اصفهان: (۱) انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان ۳۶۶۸۰۰۶۲ - ۳۱.
(۲) علم گستر سپاهان: ۲۲۱۹۹۷۹ - ۳۱ - ۳
تهران: (۱) انتشارات جهاد دانشگاهی (دفتر مرکزی) تلفن: ۶۶۴۸۷۶۲۶ - ۲۱ - ۰۲۱.
(۲) کتابیران: ۱۸ - ۶۶۵۶۶۵۰۹ - ۲۱ - ۰۲۱.
(۳) دانسیران: ۲۲۰ - ۶۶۴۰۰ - ۲۱ - ۰۲۱

www.bookjdi.ir

پایگاه اینترنتی

این اثر مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام و یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

..... ۹ مقدمه

فصل ۱: نیم نگاهی به اوضاع سیاسی اجتماعی دو امپراتور بزرگ جهان و فرق مسیحیت در آستانه ظهور اسلام

..... ۱۱ روم و ایران دو قدرت جهانی
..... ۱۱ اوضاع امپراتوری روم شرقی در آستانه ظهور اسلام
..... ۱۵ اوضاع امپراتوری ساسانیان در آستانه ظهور اسلام
..... ۱۸ فرق مسیحیت در آستانه ظهور اسلام
..... ۱۸ آریوسی
..... ۱۹ ارتدکس
..... ۱۹ ملکایی
..... ۲۰ نسطوری
..... ۲۱ مونوفیزیت

فصل ۲: سوریه

..... ۲۳ اوضاع جغرافیای طبیعی و انسانی سوریه
..... ۲۴ تاریخ کلیسا
..... ۲۵ حضور اعراب در سرزمین سوریه و گرایش آنان به مسیحیت
..... ۲۷ نخستین قبایل عرب مسیحی
..... ۲۸ غسانیان، پذیرش آیین مسیحیت و تشکیل قدرت
..... ۳۳ دیگر قبایل عرب مسیحی
..... ۳۶ نخستین برخورد مسلمانان با سوریه
..... ۳۷ فتح سوریه

۵۰	عملکرد ساکنان سوریه در مواجهه با مسلمانان
۵۰	موضع سُرّانیان
۵۵	موضع قبایل عرب مسیحی سوریه
۶۰	اسلام در میان ساکنان سوریه
۶۰	نفوذ اسلام در میان مستعربان
۶۴	نفوذ اسلام در میان سُرّانیان
۶۵	وضعیت مسیحیان در حکومت اسلامی
۶۹	دیرهای سوریه
۷۲	کلیساهای سوریه

فصل ۳: سواد

۷۳	اوضاع جغرافیای طبیعی و انسانی سواد
۷۴	آیین مسیحیت در ایران و ساسانی
۸۰	مهاجرت اعراب به سواد و تشکیل دولت لخمیان
۸۳	گرایش قبایل عرب به آیین مسیح و دل‌یرانشهر
۸۳	نفوذ مسیحیت در میان لخمیان
۸۵	دیگر قبایل عرب مسیحی
۸۶	سواد در آستانه هجوم مسلمانان
۸۸	فتح سواد
۹۶	عملکرد مسیحیان سواد در مواجهه با مسلمانان
۹۶	موضع قبایل عرب مسیحی
۹۹	موضع دهقانان و شهرنشینان مسیحی
۹۹	نفوذ اسلام در میان مسیحیان سواد
۹۹	نفوذ اسلام در میان قبایل عرب مسیحی
۱۰۱	نفوذ اسلام در میان دهقانان و شهرنشینان مسیحی
۱۰۲	وضعیت مسیحیان در حکومت اسلامی
۱۰۵	موضع مسیحیان دیگر شهرهای ایران‌شهر در مواجهه با مسلمانان
۱۰۷	پره‌ای عراق
۱۱۰	کلیساهای عراق

فصل ۴: ارمنیه

۱۱۱	اوضاع جغرافیای طبیعی و انسانی ارمنیه
۱۱۳	تاریخ کلیسا در ارمنیه
۱۱۵	روابط ایران و ارمنیه

۱۱۶	فتح ارمنیه
۱۱۶	فتح ارمنیه بر اساس منابع اسلامی
۱۲۲	فتح ارمنیه بر اساس منابع ارمنی
۱۲۴	وضعیت ارمنیه پس از فتح
۱۲۶	نفوذ اسلام در ارمنیه

فصل ۵: شمال آفریقا

۱۲۹	مصر
۱۲۹	اوضاع جغرافیای طبیعی و انسانی مصر
۱۳۰	تاریخ کلیسا در مصر
۱۳۱	فتح مصر
۱۳۹	موضع قبطیان در ابراهیم و اهل بیت
۱۴۳	نفوذ اسلام در میان قبطیان
۱۴۷	وضعیت مسیحیان در حکومت اموی
۱۵۲	دیرهای مصر
۱۵۵	کلیساهای مصر
۱۵۷	مغرب
۱۵۷	اوضاع جغرافیای طبیعی و انسانی مغرب
۱۵۹	نفوذ مسیحیت در آفریقه
۱۶۰	اوضاع مغرب و آفریقه در آستانه هجوم مسلمانان
۱۶۰	اولین فتوح مسلمانان در مغرب و آفریقه
۱۶۸	سخن پایانی
۱۷۱	منابع و مآخذ

مقدمه

فتوح نخستین مسلمانان از تحولات بسیار مهم تاریخ اسلام هستند. این فتوح موجب گردید اسلام بسیار سریع جهانی شود و جایگاهی مهم در جامعه بشری بدست آورد. مسائلی چند سبب گردید که خلافت اسلامی اقدام به این طرح کند که مهمترین آنها عبارت بودند از:

- (۱) زمینه‌های سرکشی‌های دوباره بعد از جنگ‌های ارتداد از میان برود.
- (۲) مسلمانان در آرامش پس از جنگ‌های ارتداد از طریق ایفای نقش خود در گسترش اسلام و به دست آوردن غنیمت، انگیزه‌هایی نو برای همکاری با خلافت پیدا کنند.
- (۳) امکان شکل‌گیری کانون‌های تهدید کننده‌ی عرب‌ها را حاشیه‌ی شبه جزیره با حمله مسلمانان به ایشان از میان برود.

- (۴) با حمله به مرزهای ایران و روم قدرت و شوکت حکومت مابینه مسلمانان در میان تمامی عرب‌ها تثبیت شود و ارتقا یابد.

نوشته حاضر به قصد ارائه شناختی تاریخی از دوره‌ای بسیار مهم از تاریخ اسلام فراهم شده است. ماجرای گسترش اسلام و تحلیل بیان تحولات فتوح نخستین از اهداف این اثر است. این پژوهش در پنج فصل تدوین شده است و تلاش شده است تا با استناد به مدارک تاریخی موجود توصیف و تحلیل شود.

فصل اول: در این فصل شرح کوتاهی از وضعیت دو امپراتوری بزرگ ساسانی و بیزانس در آستانه ظهور اسلام بیان شده است تا زمینه‌های پیشرفت مسلمانان در قلمرو این دو امپراتوری تا حدودی روشن گردد. همچنین به شرح مختصری در مورد فرق مسیحیت، که در فصول بعدی از آن یاد شده است، می‌پردازیم.

فصل دوم: در این قسمت پس از ذکر اوضاع جغرافیای طبیعی و انسانی سوریه، به مهاجرت قبایل عرب، نفوذ آیین مسیحیت در میان آنان و تشکیل قدرت آنها پرداخته شده است. پس از آن،

چگونگی فتح سوریه و واکنش سربانیان و اعراب مسیحی در مقابل مسلمانان بیان شده است و در پایان وضعیت دینی سوریه در حکومت اسلامی ذکر شده است.

فصل سوم: در این فصل ابتدا به چگونگی انتشار آیین مسیحیت در ایران، سیاست‌های دینی پادشاهان ساسانی و مناطق مسیحی‌نشین ایران می‌پردازیم. سپس به بافت جمعیتی عراق و مهاجرت اعراب به این منطقه و تشکیل دولت لخمیان و چگونگی نفوذ آیین مسیحیت در عراق ذکر شده است. پس از آن به عملکرد مسیحیان در مواجهه با مسلمانان و وضعیت آنان بعد از فتوح پرداخته می‌شود.

فصل چهارم: در این قسمت ضمن بیان جغرافیای طبیعی و انسانی ارمنیه و تاریخچه نفوذ مسیحیت در این سرزمین، چگونگی فتح آن نیز تشریح شده است. در ادامه علل عدم مقاومت ارمنیان و عدم پذیرش اسلام ذکر شده است.

فصل پنجم: این فصل تحت عنوان شمال آفریقا به دو بخش عمده تقسیم می‌شود: مصر و مغرب. ابتدا فتح مصر و واکنش ببطیان و نفوذ اسلام در میان آنان شرح داده می‌شود. سپس به چگونگی فتح مغرب می‌پردازیم. قسمتی از مغرب تا سال ۶۴۰ ه‍.ق فتح شد و مسیحیت نیز تنها در برخی از مناطق آنجا از جمله برقه و افریقیه بود. افزه بر این‌رو، در میان نواحی مغرب تنها مناطق مذکور مورد بررسی قرار گرفته است.